

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
МИНИСТРЛЕР КАБИНЕТИ

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНКЫ

Т О К Т О М
2023-жылдын 13-иону, № 300/7-1

Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин
жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
2023-жылга экономикалык саясаттын негизги
багыттары жөнүндө биргелешкен билдириүүсү тууралуу

2023-жылга экономикалык саясаттын негизги багыттарын аныктоо жана ишке ашыруу максатында, “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17, 31-беренелерине, “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 5, 13, 34, 64-беренелерине ылайык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2023-жылга экономикалык саясаттын негизги багыттары жөнүндө биргелешкен билдириүүсү тиркемеге ылайык жактырылсын.

2. Бул токтом расмий жарыяланган күндөн тартып жети күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин
Торагасы

А.Жапаров

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банкынын
терагасы

К.Боконтаев

ПАК
КАБИНЕТ МИНИСТРОВ
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

О 6
НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
от 13 июня 2023 года № 300/7-1

О Совместном заявлении Кабинета Министров Кыргызской Республики и Национального банка Кыргызской Республики об основных направлениях экономической политики на 2023 год

В целях определения и реализации основных направлений экономической политики на 2023 год, в соответствии со статьями 13, 17, 31 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Кабинете Министров Кыргызской Республики», статьями 5, 13, 34, 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Кабинет Министров Кыргызской Республики и Национальный банк Кыргызской Республики постановляют:

1. Одобрить Совместное заявление Кабинета Министров Кыргызской Республики и Национального банка Кыргызской Республики об основных направлениях экономической политики на 2023 год согласно приложению.
2. Настоящее постановление вступает в силу по истечении семи дней со дня официального опубликования.

Председатель
Кабинет Министров
Кыргызской Республики
А.Жапаров

Председатель
Национального банка
Кыргызской Республики

К.Боконтаев

**Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин жана
Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2023-жылга
экономикалык саясаттын негизги бағыттары жөнүндө
биргелешкен билдириүүсү**

2022-жыл тышкы чойрону өнүктүрүүнүн олуттуу өзгөрүүсү менен мунөздөлдү, бул Кыргыз Республикасынын экономикасына түздөн-түз таасирин тийгизди.

Түзүлгөн кырдаал COVID-19 пандемиясынын кесептөртөри, геосаясий кырдаал, азық-түлүккө жана энергия булактарына дүйнөлүк баанын уланып жаткан өсүшү жана инфляциянын глобалдык мунөзү менен байланышкан бир нече факторлордун таасири менен аныкталды.

Экономикалык туруксуздуктун жана белгисиздиктин шарттарында айрым эл аралык институттар көңүл чөктүргөн баалоолорду жасашкан: Дүйнөлүк банк (мындан ары – ДБ) Кыргыз Республикасынын ички дүн продукциясынын (мындан ары – ИДП) 5,0 %га төмөндөшүн, ал эми Эл аралык валюта фонду (мындан ары – ЭВФ) ИДПнын 0,9 %га чейин басандоосун болжолдогон.

Пессимисттик күтүүлөргө карабастан, Кыргыз Республикасынын экономикасы экинчи натыйжалардын алдында экономикалык өсүштүн он трендин жана туруктуулугун көрсөттү.

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча ИДП Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин алдын ала маалыматтары боюнча 919,4 млрд сом суммасында түзүлдү жана реалдуу өсүү темпи 107,0 %ды түздү (2021-жылы 106,2 %), Кумтор кенин иштетүү боюнча ишканаларды эсепке албаганда өсүү темпи 105,9 %ды (2021-жылы 106,8 %) түздү.

Өсүштү экономиканын бардык секторлору камсыз кылды. Өнөр жай (112,2 %), мында Кумтор жана Жерүй кендеринде негизги металлдарды өндүрүүнүн жогорку көрсөткүчтөрү белгилениди (121,5 %), жагымдуу климаттык шарттардын жана мамлекеттик инвестициялардын эсебинен айыл чарбасы (107,3 %), ошондой эле соода көлөмүнүн 7,7 %га жогорулашынын жана мейманканалардын жана ресторандардын ишинин 23,8 %га өсүшүнүн эсебинен кызмат көрсөтүү чөйрөсү (104,8 %) экономикалык өсүштүн драйверлеринен болду.

2022-жыл бою Кыргыз Республикасында инфляциялык фон жогору бойдон калды. Керектөө бааларынын индекси 114,7 %ды түздү (2021-жылдын декабрына карата 2022-жылдын декабры). Инфляциянын орточо жылдык мааниси (2021-жылдын январь–декабрына карата 2022-жылдын январь–декабры) 113,9 %ды түздү. Инфляциянын жогорку деңгээли негизинен тышкы мунөздөгү

**Совместное заявление
Кабинета Министров Кыргызской Республики и
Национального банка Кыргызской Республики
об основных направлениях
экономической политики на 2023 год**

2022 год характеризовался существенным изменением развития внешней среды, что оказало непосредственное влияние на экономику Кыргызской Республики.

Складывающаяся ситуация определялась влиянием множественных факторов, связанных с последствиями пандемии COVID-19, geopolитической ситуацией, продолжающимся ростом мировых цен на продовольствие и энергоносители, а также глобальным характером инфляции.

В условиях экономической нестабильности и неопределенности отдельные международные институты делали неутешительные оценки: Всемирный банк (далее – ВБ) прогнозировал падение валового внутреннего продукта (далее – ВВП) Кыргызской Республики на 5,0 %, а Международный валютный фонд (далее – МВФ) – замедление ВВП до 0,9 %.

Несмотря на пессимистические ожидания, экономика Кыргызской Республики продемонстрировала положительный тренд экономического роста и устойчивость перед лицом вторичных эффектов.

По итогам 2022 года ВВП по предварительным данным Национального статистического комитета Кыргызской Республики сложился в сумме 919,4 млрд сомов, реальный темп роста составил 107,0 % (за 2021 год – 106,2 %), без учета предприятий по разработке месторождения Кумтор темп роста составил 105,9 % (за 2021 год – 106,8 %).

Рост был обеспечен всеми секторами экономики. Драйверами экономического роста стали промышленность (112,2 %), где отмечались высокие показатели производства основных металлов (121,5 %) на месторождениях Кумтор и Джеруй, сельское хозяйство – (107,3 %) за счет благоприятных климатических условий и вложенных государственных инвестиций, а также сфера услуг (104,8 %) – за счет увеличения объемов торговли на 7,7 % и прироста деятельности гостиниц и ресторанов на 23,8 %.

На протяжении всего 2022 года инфляционный фон в Кыргызской Республике оставался высоким. Индекс потребительских цен составил 114,7 % (декабрь 2022 года к декабрю 2021 года). Среднегодовое значение инфляции (январь – декабрь 2022 года к

факторлордун – бул азық-түлүк товарларына, отунга баалардын жалпы дүйнөлүк жогорулашынын, логистикалык жеткирүү чынжырынданагы көйгөйлөрдүн таасиринен түзүлдү.

Макроэкономикалык жана социалдык кырдаалды турукташтыруу үчүн Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети (мындан ары – Министрлер Кабинети) жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары – Улуттук банк) тарабынан кабыл алынган чаралар пакети жеңил эмес шарттарда тышкы таасирлерди жумшарттууга жана экономиканы өнүктүрүүнүн жогорку темптерине жетишүүгө өбөлгө түздү. Терс таасирди минималдаштыруу максатында 2022-жылга Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин иш-аракеттер планы (Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 24-мартындагы № 134-т тескемеси) ишке ашырылды, ал экономикалык өсүштү, мамлекеттин финанссылык туруктуулугун камсыз кылууга, ошондой эле экономикалык ишти жүргүзүү үчүн жагымдуу шарттарды түзүү, бюджеттин киреше бөлүгүн көбөйтүү ж.б. боюнча чаралардын комплексин жүргүзүүгө багытталган.

Мындан тышкaryы дүйнөлүк экономика үчүн мунөздүү болгон фундаменталдык өзгөрүлөрдү, белгисиздиктүн жогорку деңгээлин, валюта рыногундагы кырдаалды жана анын керектөө товарларынын наркына тийгизген таасирин эске алуу менен тышкы экономикалык соккуларды минималдаштыруу, бизнести жана калкты колдоо үчүн Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылга кризиске карши чаралар планы (Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 24-мартындагы КПУ № 133-т тескемеси) кабыл алынган, аны ишке ашыруунун эсебинен финанссылык башаламандыкты болтурбоого мүмкүн болду. Чакан жана орто бизнеске жеңилдетилген кредиттер, ишкерлерге пайызыз кредиттер, экономиканын айрым тармактарын колдоо, салыктык текшерүүлөргө мораторий ж.б. сяяктуу чаралардын эсебинен реалдуу сектордо экономикалык активдүүлүктүн кыскарышы болжолдонгондон аз болду.

Жүргүзүлүп жаткан фискалдык реформалардын натыйжасында 2022-жылы салыктарды жыйноонун кыйла жогорулашына жетишүүгө мүмкүн болду. 2022-жылга алдын ала маалыматтар боюнча салыктык кирешелердин көлөмү 229,0 млрд сомду түздү, мында пландык көрсөткүч 0,5 %га ашыкча аткарылды. 2021-жылга салыштырмалуу салыктык кирешелер 77,8 млрд сомго же 51,4 %га өстү.

2022-жылга мамлекеттик бюджеттин тартиштыгы ИДПГа карата 1,1 %ды түздү. 2022-жылдын 31-декабрына карата мамлекеттик карыздын ИДПГа карата деңгээли 52,0 %ды түздү.

2022-жылдагы экономикалык өсүштүн он динамикасына карабастан, откөн жылы Россия Федерациясы (мындан ары – Россия) жана Беларусь Республикасы (мындан ары – Беларусь) сяяктуу негизги онектөш өлкөлөргө карши киргизилген санкциялардын кесептеттери

январю – декабрю 2021 года) составило 113,9 %. Высокий уровень инфляции сложился в основном из-за влияния факторов внешнего характера – это общемировое повышение цен на продовольственные товары, топливо, проблемы в цепочках логистических поставок.

Смягчению внешних шоков и достижению высоких темпов развития экономики в непростых условиях способствовал принятый Кабинетом Министров Кыргызской Республики (далее – Кабинет Министров) и Национальным банком Кыргызской Республики (далее – Национальный банк) пакет мер для стабилизации макроэкономической и социальной ситуации. В целях минимизации негативного воздействия реализован План действий Кабинета Министров Кыргызской Республики на 2022 год (распоряжение Кабинета Министров от 24 марта 2022 года № 134-р), направленный на обеспечение экономического роста, финансовой стабильности государства, а также проведение комплекса мер по созданию благоприятных условий для ведения экономической деятельности, увеличению доходной части бюджета и т. д.

Кроме того, принимая во внимание фундаментальные изменения, высокую степень неопределенности, характерные для мировой экономики, ситуацию на валютном рынке и ее влияние на стоимость потребительских товаров, для минимизации внешнеэкономических потрясений был принят План антикризисных мер Кабинета Министров Кыргызской Республики на 2022 год (распоряжение Кабинета Министров от 24 марта 2022 года № 133-р ДСП) для поддержки бизнеса и населения, за счет реализации которого удалось избежать финансового хаоса. В реальном секторе сокращение экономической активности оказалось меньше, чем предполагалось, за счет таких мер, как льготные кредиты малому и среднему бизнесу, беспроцентные кредиты предпринимателям, поддержка отдельных отраслей экономики, мораторий на налоговые проверки и др.

Благодаря проводимым фискальным реформам удалось достичь значительного повышения собираемости налогов в 2022 году. По предварительным данным за 2022 год объем налоговых доходов составил 229,0 млрд сомов, при этом плановый показатель перевыполнен на 0,5 %. По сравнению с 2021 годом налоговые доходы выросли на 77,8 млрд сомов или на 51,4 %.

Дефицит государственного бюджета за 2022 год составил 1,1 % к ВВП. По состоянию на 31 декабря 2022 года уровень государственного долга к ВВП составил 52,0 %.

Несмотря на положительную динамику экономического роста 2022 года последствия введенных санкций против стран – основных партнеров, как Российская Федерация (далее – Россия) и Республика Беларусь (далее – Беларусь), возможно, не успели проявить себя в

толук көлөмдө байкала элек болушу мүмкүн. ЭВФ жана ДБ сыйктуу эл аралык институттардын баалоосу боюнча киргизилген санкциялардын терс таасири 2023-жылга туура келет деген кооптонуу бар. Ушуга байланыштуу 2023-жылы бир катар региондор рецессияга киргенде дүйнөлүк экономиканын басандашы күтүлүүдө. Глобалдык экономиканын өсүшүнүн үч негизги драйвери: Америка Кошмо Штаттары (мындан ары – АКШ), Кытай Эл Республикасы (мындан ары – Кытай) жана Европа бир убакта басандайт, ал эми бүткүл дүйнөдө инфляция жогору бойdon калууда. Энергияга болгон баанын өсүшү инфляциянын өсүшүнө кошумча салым кошуп, жаңы рецессиянын тобокелдигин жогорулатат. Бул шарттарда өсүп жаткан инфляциялык басымды ооздуктоо үчүн борбордук банктар тарабынан акча-кредит саясатынын катаалдаши белгиленген.

Учурда дүйнөдө уланып жаткан чыналган геосаясий кырдаалдын терендиги жана узактыгы боюнча консенсус жок. Европа бирлиги (мындан ары – ЕБ) жана АКШ тарабынан Россия менен Беларуска каршы киргизилип жаткан кезектеги санкциялар негизги соода өнөктөш өлкөлөрдүн экономикалары үчүн ишенимдүүлүк бербейт жана олуттуу терс кесептөргө алып келет.

Ошентип, 2023-жылы Кыргыз Республикасынын экономикасын өнүктүрүү үчүн негизги тобокелдиктер:

- геосаясий чыналуунун күчешүнөн улам негизги соода өнөктөш өлкөлөрдө экономикалых активдүүлүктүн төмөндөшү;
- финанссылык рыноктогу волатилдуулук, анткени жогорку геосаясий чыналуу өнөктөш өлкөлөрдүн акча-кредит системасына шок таасирин тийгизет;
- чиеки зат, азык-түлүк рыногундагы волатилдуулук;
- санкцияларга туш болгон компаниялар менен кызматташуудан улам экинчи санкцияларга кабылуу коркунучу;
- бизнеске болгон ишенимдин төмөндөшүнөн улам инвестициялардын агымынын азайышы.

Жогоруда баяндалгандарды эске алуу менен 2023-жылы экономикалых саясаттын башкы максаты болуп экономикалых өсүштүн оң темпин сактоо, макроэкономикалых стабилдуулукту камсыз кылуу, анын ичинде керектөө бааларынын денгээлинин өсүшүн ооздуктоо чаралары саналат.

Министрлер Кабинетинин жана Улуттук банктын негизги милдетти жогорку геосаясий чыналуу жана экономикалых туруксуздук шарттарында тышкы таасирлерге каршы аракеттенүү үчүн таасирдүү чараларды көрүү аркылуу кризистик көрүнүштордүн таасирин алдын алуу жана минималдаштыруу болуп саналат.

Коюлган милдетти ишке ашыруу үчүн өлкөнүн экономикалых өсүшүн, финанссылык түрүктуулугун камсыз кылууга, ошондой эле 2026-жылга чейин Кыргыз Республикасын өнүктүрүүнүн улуттук

полной мере. По оценке международных институтов таких как МВФ и ВБ есть опасения, что негативный эффект от введенных санкций придется на 2023 год. В этой связи в 2023 году ожидается замедление мировой экономики при вхождении в рецессию ряда регионов. Три основных драйвера роста глобальной экономики: Соединенные Штаты Америки (далее – США), Китайская Народная Республика (далее – Китай) и Европа замедляются одновременно, а инфляция во всем мире остается высокой. Рост цен на энергоносители повышает риски новой рецессии, внося дополнительный вклад в темпы роста инфляции. В этих условиях для сдерживания нарастающего инфляционного давления отмечается ужесточение денежно-кредитной политики центральными банками.

В настоящее время в мире нет консенсуса по глубине и длительности продолжающейся напряженной geopolитической ситуации. Вводимые Европейским Союзом (далее – ЕС) и США очередные санкции против России и Беларуси не дают определенности для экономик стран – основных торговых партнеров и несут значительные негативные последствия.

Таким образом, основными рисками для развития экономики Кыргызской Республики в 2023 году являются:

- снижение экономической активности в странах – основных торговых партнерах из-за эскалации geopolитической напряженности;
- волатильность на финансовом рынке, так как высокая geopolитическая напряженность оказывает шоковое воздействие на денежно-кредитную систему стран-партнеров;
- волатильность на сырьевом и продовольственном рынках;
- угроза попадания под вторичные санкции из-за сотрудничества с компаниями, подверженными санкциям;
- сокращение потоков инвестиций из-за ослабления деловой уверенности.

Учитывая вышеизложенное, главными целями экономической политики в 2023 году являются удержание положительного темпа роста экономики, обеспечение макроэкономической стабильности, включая меры по сдерживанию роста уровня потребительских цен.

Основной задачей Кабинета Министров и Национального банка является предотвращение и минимизация влияния кризисных проявлений посредством принятия действенных мер для противодействия внешним шокам в условиях высокой geopolитической напряженности и экономической нестабильности.

Для реализации поставленной задачи принят детализированный План действий Кабинета Министров Кыргызской Республики на 2023 год (распоряжение Кабинета Министров от 29 декабря 2022 года № 699-р), направленный на обеспечение экономического роста, финансовой стабильности страны, а также на выполнение всех

программасын ишке ашыруу боюнча Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин беш жылдык иш-чаралар планына киргизилген (Министрлер Кабинетинин 2021-жылдын 25-декабрындагы № 352 токтому) бардык социалдык милдеттөмөлөрди аткарууга жана стратегиялык багыттарга жана артыкчылыктарга жетишүү үчүн шарттарды түзүүгө багытталган 2023-жылга Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин иш-аракеттеринин деталдаштырылган планы (Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 29-декабрындагы № 699-т тескеме) кабыл алынды.

2023-жылы Министрлер Кабинети жана Улуттук банк тарабынан кабыл алынуучу экономикалык саясат чараларынын пакети төмөнкүдөй артыкчылыктуу милдеттерге жетишүүгө багытталган:

1) экономикалык осүш темптерин карман турлу жана сактоо, орто мөөнөттүү келечекте бюджеттин киреше бөлүгүн толтурууну камсыз кылуу үчүн экономиканы толук масштабдуу санараптештириүү, административдик-аймактык түзүлүштүн жаңы моделинин негизинде региондорду комплекстүү өнүктүрүү;

2) тиешелүү акча-кредит саясатын жүргүзүү аркылуу баалардын туруктуулугун камсыз кылуу;

3) активдүү адилеттүү социалдык саясатты жүргүзүү.

1. Экономикалык осүш темптерин карман турлу жана сактоо, орто мөөнөттүү келечекте бюджеттин киреше бөлүгүн толтурууну камсыз кылуу үчүн экономиканы толук масштабдуу санараптештириүү, административдик-аймактык түзүлүштүн жаңы моделинин негизинде региондорду комплекстүү өнүктүрүү

Ички жана тышкы рыноктордогу суроо-талапты канаттандыруу үчүн экономикалык осүштүн түрүктуу темптерин сактоо жана жетишүү, өнүгүүнүн инновациялык жолуна ырааттуу өтүүнүн негизинде Кыргыз Республикасынын экономикалык коопсуздугун камсыз кылуу, өндүрүштүн натыйжалуулугун жана продукциянын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу экономикалык саясатын артыкчылыктуу багыттары болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын экономикасынын агроеңөр жай сектору, энергетика, курулуш, кен казуу, транспорт жана жол сектору, туризм жана кызмет корсөтүү индустриясы сыйктуу стратегиялык тармактарын өнүктүрүүгө багытталган чараларды ишке ашырууга езгөчө көңүл бурулду, бул жаңы жумуш орундарын жана өлкөнүн экономикалык потенциалын толук ишке ашыруу үчүн шарттарды түзүүгө өбөлгө түзөт.

Программалык документтерде белгиленген иш-чаралар жалпысынан 2023-жылы экономиканын осүшүн камсыз кылууга жана тышкы соккуларды жумаштууга мүмкүндүк берет. Министрлер

социальных обязательств и создания условий для достижения стратегических ориентиров и приоритетов, заложенных в пятилетнем Плане мероприятий Кабинета Министров Кыргызской Республики по реализации Национальной программы развития Кыргызской Республики до 2026 года (постановление Кабинета Министров от 25 декабря 2021 года № 352).

В 2023 году пакет принимаемых Кабинетом Министров и Национальным банком мер экономической политики направлен на достижение приоритетных задач:

- 1) поддержание и сохранение темпов экономического роста, полномасштабная цифровизация экономики для обеспечения наполнения доходной части бюджета в среднесрочной перспективе, комплексное развитие регионов на основе новой модели административно-территориального устройства;
- 2) обеспечение ценовой стабильности посредством проведения соответствующей денежно-кредитной политики;
- 3) проведение активной справедливой социальной политики.

1. Поддержание и сохранение темпов экономического роста, полномасштабная цифровизация экономики для обеспечения наполнения доходной части бюджета в среднесрочной перспективе, комплексное развитие регионов на основе новой модели административно-территориального устройства

Сохранение и достижение устойчивых темпов экономического роста для удовлетворения спроса на внутреннем и внешнем рынках, обеспечение экономической безопасности Кыргызской Республики на основе последовательного перехода на инновационный путь развития, повышение эффективности производства и конкурентоспособности продукции являются приоритетными направлениями экономической политики.

Особый фокус придан реализации мер, направленных на развитие стратегических отраслей экономики Кыргызской Республики таких, как агропромышленный сектор, энергетика, строительство, горная добыча, транспорт и дорожный сектор, туризм и индустрия услуг, что будет способствовать созданию новых рабочих мест и условий для полноценной реализации экономического потенциала страны.

Заложенные в программных документах мероприятия в целом позволят в 2023 году обеспечить рост экономики и сгладить внешние шоки. Кабинет Министров продолжит контрциклическую макроэкономическую политику, направленную на поддержку экономической активности. Будут продолжены реализация мер по поддержке предприятий и граждан (содействие самозанятости, установление правовых основ регулирования для новых видов

Кабинети экономикалык активдүүлүктүү колдоого багытталган контрициклдик макроэкономикалык саясатты уланнат. Ишканаларды жана жарандарды колдоо боюнча чараларды ишке ашыруу (өзүн-өзү иш менен камсыз кылууга көмөктөшүү, ишкердиктүн жаңы түрлөрү үчүн жөнгө салуунун укуктук негиздерин белгилөө, келечектүү долбоорлорду ишке ашыруу), инвестицияларды тартуу менен ата мекендик бизнес үчүн бир топ жакши шарттарды түзүүнүн үстүндө иштөө, экспорттук потенциалы жогору артыкчылыктуу секторлорду өнүктүрүү, энергетикада, ирригацияда, жол-транспорт чөйрөсүндө ири улуттук инвестициялык долбоорлорду ишке ашыруу, Кыргыз Республикасынын Евразия экономикалык бирлигине (мындан ары – ЕАЭБ) жана Дүйнөлүк соода уюмунда мүчөлүгүн активдүү пайдалануу, инвестициялык жагымдуулугун жогорулатуу, бизнести комүскөдөн чыгаруу, ишкердик жана калктын финанссылык инструменттерге жетүүсү үчүн жагымдуу ишкер чойрөнү түзүү.

Мындан тышкary тездетилген экономикалык ёсушкө жетишүү үчүн Министрлер Кабинети төмөнкү актуалдуу маселелерди чечүүгө басым жасайт:

- мамлекеттик башкаруу системасын модернизациялоо, мамлекеттик органдардагы бюрократияны азайтуу;
- санаариптик жана инновациялык технологияларды, нанотехнологияларды өнүктүрүүнү тездетүү;
- өлкөгө ири чет өлкөлүк инвестицияларды тартуу;
- креативдүү экономиканы өнүктүрүү.

Республиканын өнөр жай өндүрүшүн интенсификациялоо Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 27-сентябриндагы № 502 токтому менен бекитилген 2019–2023-жылдары Кыргыз Республикасынын өнөр жайын туруктуу өнүктүрүүнүн стратегиясын (мындан ары – Стратегия) ишке ашыруунун алкагында улантылат.

Стратегия өнөр жайдын кластерлер боюнча адистешүүсүн эске алуу менен анын региондордо ёсушүн бекемдөөгө, каржылоого, инфраструктуралык жана адам ресурстарына жеткиликтүүлүктүү камсыз кылуу менен региондордо өнөр жайды колдоонун конкреттүү чараларын аныктоого багытталган.

Стратегияда заманбап ресурстарды үнөмдөөчү жана экологиялык таза технологияларды (жашыл өнөр жай) уюштуруунун механизмдери, энергетика, жөнөл өнөр жай, туризм жана тамак-ашты кайра иштетүү сыйктуу артыкчылыктуу тармактарга инвестицияларды тартуу, ЕАЭБ алкагындары өнөр жайдын артыкчылыктары каралган.

Ички керектөөнү жабуу үчүн электр энергиясын иштеп чыгуунун жетиштүү көлөмүн камсыз кылуу, ошондой эле экспорттук потенциалды жогорулатуу үчүн энергетикалык кубаттуулуктарды өстүрүү актуалдуу маселе бойдон калууда. Бул маселени чечүү үчүн

предпринимательской деятельности, реализация перспективных проектов), работа над формированием более лучших условий для отечественного бизнеса с привлечением инвестиций, развитие приоритетных секторов с высоким экспортным потенциалом, реализация крупных национальных инвестиционных проектов в энергетике, ирригации, дорожно-транспортной сфере, активное использование членства Кыргызской Республики в Евразийском экономическом союзе (далее – ЕАЭС) и Всемирной торговой организации, повышение инвестиционной привлекательности, вывод бизнеса из тени, создание благоприятной деловой среды для предпринимательства и доступа населения к финансовым инструментам.

Кроме того, для достижения ускоренного экономического роста Кабинет Министров также сделает упор на решение следующих актуальных задач:

- модернизация государственной системы управления, снижение бюрократии в государственных органах;
- ускорение развития цифровых и инновационных технологий, нанотехнологий;
- привлечение в страну крупных иностранных инвестиций;
- развитие креативной экономики.

Интенсификация промышленного производства республики будет продолжена в рамках реализации Стратегии устойчивого развития промышленности Кыргызской Республики на 2019–2023 годы (далее – Стратегия), утвержденной постановлением Правительства Кыргызской Республики от 27 сентября 2019 года № 502.

Стратегия направлена на укрепление роста промышленности в регионах с учетом их специализации по кластерам, определение конкретных мер поддержки промышленности в регионах с обеспечением доступа к финансированию, инфраструктурным и человеческим ресурсам.

В Стратегии механизмы организации современных ресурсоэффективных и экологически чистых технологий (зеленая промышленность), привлечение инвестиций в такие приоритетные отрасли, как энергетика, легкая промышленность, туризм и пищевая переработка, приоритеты промышленности в рамках ЕАЭС.

Актуальным вопросом остается наращивание энергетических мощностей для обеспечения достаточного объема выработки электрической энергии для покрытия внутреннего потребления, а также повышения экспортного потенциала. Для решения данного вопроса на активной стадии исполнения находятся мероприятия по реабилитации Токтогульской ГЭС, где завершена первая фаза. Продолжается работа по реконструкции Ат-Башинской ГЭС,

бириңчи фазасы аяктаган Токтогул ГЭСин реабилитациялоо боюнча иш-чаралар активдүү аткаруу стадиясында турат. Ат-Башы ГЭСин реконструкциялоо, жаңы генерациялоочу кубаттуулуктарды куруу боюнча иштер улантылууда (Камбар-Ата-1 ГЭСин, Күрмөнтү жана Тар дарыяларынын нугундагы чакан ГЭСти, Кара-Көл ГЭСин, Папан чакан ГЭСин куруу долбоорун ишке киргизүү боюнча иштерди активдештириүү). CASA-1000 долбоорун ишке ашыруунун алкагында иштер улантылууда, ошондой эле Бала-Саруу ГЭСинин курулушун аяктоо маселеси каралууда. Энергетика компанияларындагы бизнес-процессстер оптималдаштырылат, ERP-системаны киргизүү шартында кол менен чогултуу операцияларынын санын кыскартуунун эсебинен жалпы өндүрүмдүүлүк жогорулайт.

Учурда климаттын өзгөрүшү жана экологиялык коркунучтар дүйнө жүзү боюнча олуттуу көйгөйлөрдү жаратууда. Ошондуктан жашыл экономиканын туруктуу өсүшү үчүн заманбап технологияларды өнүктүрүү процесстерин тездетүү милдети турат. Кайра жаралуучу энергияга өтүү убакыттын талабы болуп саналат. Бул багытта энергиянын кайра жаралуучу булактарынын объекттерин куруу боюнча долбоорлорду бекитүүгө багытталган иштер жүргүзүлөт.

Айыл чарба багыттындагы жерлерди пайдалануунун натыйжалуулугун жана алардын рыноктук жүгүртүүсүн жогорулатуу, ирригациялык тармакта сууну эсепке алууну жакшыртууга багытталган технологияларды киргизүүнүн негизинде ирригациялык иштерди жүргүзүүдө суу ресурстарын сарамжалдуу пайдалануу, ошондой эле суу ресурстарын башкаруунун жаңы методдорун жана чарба жүргүзүүнүн кластердик методдорун киргизүү, ири жер пайдалануучулар үчүн айыл чарбасында кооперацияны өнүктүрүү жолу менен майда товардык өндүрүштү жоюу боюнча шарттарды түзүү, жазгы талаа жана күзгү оруп-жыношиштерин жүргүзүү мезгилинде күйүүчү-майлоочу материалдарды сатып алуу үчүн өз убагында мамлекеттик колдоо көрсөтүү жана каражат бөлүү, көп жылдык чөптөрдүн аянтарын которуштуруп айдоону көбөйтүү жана жайыттардын тоот потенциалын сарамжалдуу пайдалануу айыл чарбасын өнүктүрүүнүн артыкчылыктуу багыттары болуп саналат, аларды ишке ашыруу айыл чарба өндүрүүчүлөрүнүн натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн эң чоң он натыйжа берет.

Агрардык өнүктүрүүнүн негизги багыттары программалык документтерде аныкталган: 2017–2026-жылдарга Кыргыз Республикасынын ирригациясын өнүктүрүүнүн мамлекеттик программасы (Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 21-июнундагы № 440 токтому), 2019–2023-жылдарга Кыргыз Республикасында азық-түлүүк

строительству новых генерирующих мощностей: активизация работы по запуску проекта строительства Камбаратинской ГЭС-1, малой ГЭС на руслах рек Курменты и Тар, Кара-Кульской ГЭС, Папанской малой ГЭС. Продолжаются работы в рамках реализации проекта CASA-1000, а также прорабатывается вопрос завершения строительства Бала-Сарууской ГЭС. Будут оптимизированы бизнес-процессы в энергокомпаниях, повышена общая производительность за счет сокращения количества ручных операций сбора в условиях внедрения ERP-системы.

В настоящее время изменение климата и экологические риски вызывают серьезные проблемы во всем мире. Поэтому стоит задача по ускорению процессов развития современных технологий для устойчивого роста зеленой экономики. Переход на возобновляемые источники энергии является потребностью времени. В данном направлении будет вестись работа, направленная на утверждение проектов по строительству объектов возобновляемых источников энергии.

Приоритетными направлениями развития сельского хозяйства являются повышение эффективности использования и рыночного оборота земель сельскохозяйственного назначения, рациональное использование водных ресурсов при проведении ирригационных работ на основе внедрения технологий, направленных на улучшение учета воды в ирригационной сети, а также внедрение новых методов управления водными ресурсами и кластерных методов ведения хозяйства, создание условий для крупных землепользователей по преодолению мелкотоварного производства путем развития кооперации в сельском хозяйстве, своевременное оказание государственной поддержки и выделение средств для приобретения горюче-смазочных материалов в период проведения весенне-полевых и осенне-уборочных работ, увеличение в севообороте площадей многолетних трав и рациональное использование кормового потенциала пастбищ, реализация которых будет иметь наибольший положительный эффект для повышения эффективности сельскохозяйственных производителей.

Основные направления аграрного развития определены в программных документах: Государственная программа развития ирригации Кыргызской Республики на 2017–2026 годы (постановление Правительства Кыргызской Республики от 21 июля 2017 года № 440), Программа продовольственной безопасности и питания Кыргызской Республики на 2019–2023 годы (постановление Правительства Кыргызской Республики от 27 июня 2019 года № 320), Программа по созданию и развитию торгово-логистических центров сельскохозяйственной продукции в Кыргызской Республике на 2019–2023 годы (постановление

коопсуздугу жана тамактануу программысы (Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 27-июнундагы № 320 токтому), 2019–2023-жылдарга Кыргыз Республикасында айыл чарба продукциясынын соода-логистикалык борборлорун түзүү жана өнүктүрүү боюнча программа (Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 27-июнундагы № 321 токтому), 2019–2023-жылдарга Кыргыз Республикасында балык уулоочулукту жана аквакультуралык өнүктүрүү программысы (Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 15-октябрьндагы № 546 токтому), Кыргыз Республикасынын токой тармагын өнүктүрүүнүн 2040-жылга чейинки мезгилге карата концепциясы (Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 27-майындагы № 231 токтому), Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн “2018–2023-жылдарга Кыргыз Республикасынын ветеринардык кызметтердин өнүктүрүү” программысы (Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 17-октябрьндагы № 673 токтому).

Экономиканын агроөнөр жай секторун өнүктүрүү саясаты ички агаразык-түлүк рыногунун туруктуу жана үзгүлтүксүз иштешиң сактоо, өлкөнүн азық-түлүк туруктуулугун камсыз кылуу, ошондой эле айыл чарба продукцияларын сактоо жана сатуу үчүн шарттарды түзүү жана жаңы экспорттук орундарды издеө үчүн макулдашылган иш-аракеттерди кабыл алууга багытталат.

Мектептерди, өлкөнүн социалдык жана инфраструктуралык объекттерин куруу курулуш секторундагы мамлекеттик саясаттын артыкчылыштарынан болот.

Китай – Кыргызстан – Өзбекстан темир жолун куруу пландалууда, бул дениз портторуна чыгууга мүмкүндүк берет, ал эми Кыргыз темир жолунун бөлүгү транзиттик жол болот. Бул келечекте чет элдик инвестицияларды тартуу менен өнүгүү үчүн чоң экономикалык мүмкүнчүлүктөрдү ачат.

2023-жылы жол тармагынын негизги багыттары жалпы пайдалануудагы жолдорду ондоо жана күтүү, жолдордун ички тармактарын жакшыртуу боюнча иштерди улантуу болот. Бул багытта негизги автожолдорду реабилитациялоо боюнча бир катар инвестициялык долбоорлор ишке ашырылат (Түндүк – Түштүк альтернативдүү автожолу, Бишкек – Ош автожолунун 4-фазасы, Бишкек – Кара-Балта, Ош – Баткен – Исфана участогу жана Балыкчы – Каракол – Балыкчы айланма автожолунун долбоору ж.б.).

Кыргыз темир жолунда накталай эмес төлөм системасына толук ёткерүү жана аны киргизүү, “Кыргызтемир жолу” улуттук компаниясы мамлекеттик ишканасынын өндүрүш процесстерин санариптештириүү, жүргүнчүлөрдү республика ичинде ташууга билеттерди сатуунун мобилдик тиркемесин ишке киргизүү боюнча иштер улантылат.

Правительства Кыргызской Республики от 27 июня 2019 года № 321), Программа развития рыболовства и аквакультуры в Кыргызской Республике на 2019–2023 годы (постановление Правительства Кыргызской Республики от 15 октября 2019 года № 546), Концепция развития лесной отрасли Кыргызской Республики на период до 2040 года (постановление Правительства Кыргызской Республики от 27 мая 2019 года № 231), Программа Правительства Кыргызской Республики «Развитие ветеринарной службы Кыргызской Республики на 2018–2023 годы» (постановление Правительства Кыргызской Республики от 17 октября 2017 года № 673).

Политика развития агропромышленного сектора экономики будет направлена на принятие согласованных действий для сохранения стабильного и бесперебойного функционирования внутреннего агропродовольственного рынка, обеспечения продовольственной устойчивости страны, а также создания условий для хранения и продажи продукции сельского хозяйства и поиска новых экспортных ниш.

Приоритетами государственной политики в строительном секторе станут строительство школ, социальных и инфраструктурных объектов страны.

Планируется строительство железной дороги Китай – Кыргызстан – Узбекистан, что сделает возможным выход к морским портам, а участок Кыргызской железной дороги – транзитным. Это открывает большие экономические возможности для развития, привлекая иностранные инвестиции в будущем.

Основными направлениями дорожной отрасли в 2023 году будут продолжение работ по ремонту и содержанию дорог общего пользования, улучшение внутренних сетей дорог. В этом направлении будет реализовываться ряд инвестиционных проектов по реабилитации основных автодорог (альтернативной автодороги Север – Юг, автодороги Бишкек – Ош Фаза 4, участок Бишкек – Кара-Балта, Ош – Баткен – Исфана и проект кольцевой автомобильной дороги Балыкчы – Каракол – Балыкчы т. д.).

Будет продолжена работа по полному переходу и внедрению безналичной системы оплаты на Кыргызской железной дороге, цифровизации производственных процессов Государственного предприятия «Национальная компания «Кыргызтемир жолу», внедрению мобильного приложения продажи билетов на пассажирские внутриреспубликанские перевозки и т. д.

В целях повышения безопасности полетов будет продолжена работа по модернизации международных и внутренних аэропортов, а также по обеспечению стабильного и безопасного функционирования системы воздушного транспорта, транспортной безопасности, защиты жизни и здоровья населения на воздушном транспорте.

Учуулардын коопсуздугун жогорулатуу максатында эл аралык жана ички аэропортторду модернизациялоо, ошондой эле аба транспортунун системасынын туруктуу жана коопсуз иштөөсүн, транспорттук коопсуздуктуу, аба транспортунда калктын өмүрүн жана ден соолугун коргоону камсыз кылуу боюнча иштер улантылат.

Министрлер Кабинетинин чакан жана орто ишкердикти өнүктүрүү боюнча саясаты салык төлөөчүлөрдү тейлөөнүн сапатын жакшыртууга жана аткаруу бийлигинин мамлекеттик органдары жана жергилиткүү өз алдынча башкаруу органдары менен ишкерлердин өз ара аракеттенүү жол-жоболорун жөнөкөйлөтүүгө, ишкерлерди административдик кысымдан коргоону камсыз кылууга багытталат. Өлкөдө чет өлкөлүк ИТ-адистерди релокациялоо учун шарттарды түзүү, региондордогу ишкердикти колдоо системасын еркундөтүү боюнча иштер жүргүзүлөт.

Республиканын экономикасына инвестицияларды тартуунун жогорку деңгээлин камсыз кылуу экономикалык өсүштүн туруктуу темптерине жетишүүгө обөлгө түзөт, бул Кыргыз Республикасынын экономикалык саясатынын жана чет өлкөлөр менен өз ара пайдалуу экономикалык кызметташуунун артыкчылыктуу багыттарынын бири болуп саналат.

2022–2026-жылдарга Кыргыз Республикасына инвестицияларды тартуу боюнча программага (Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 30-июнундагы № 352 токтому) жана 2022–2026-жылдары Кыргыз Республикасында мамлекеттик-жеке өнөктөштүктуу өнүктүрүү программасына (Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 30-июнундагы № 353 токтому) ылайык инвестицияларды тартуу чөйрөсүндө башкаруу системасын еркундөтүүнүн маанилүү багыттары төмөнкүлөр болот:

- атаандаштыкка жөндөмдүү экспортко багытталган продукцияны өндүрүүнү көбөйтүү максатында Кыргыз Республикасынын артыкчылыктуу чөйрөлөрүнө, тармактарына жана региондоруна инвестициялоого ата мекендик жана чет өлкөлүк ишкерлер үчүн жагымдуу инвестициялык климатты жана дем берүүлөрдү түзүү, ошондой эле ар бир мамлекеттик орган, жергилиткүү мамлекеттик администрациялар жана жергилиткүү өз алдынча башкаруу органдары тарафынан инвестицияларды активдүү тартууга көмөктөшүү боюнча милдеттерди сөзсүз аткаруу;

- өлкөнү социалдык-экономикалык өнүктүрүүнүн артыкчылыктуу милдеттерин чечүү үчүн мамлекеттин финанссылык каражаттарын, зайымдык ресурстарды жана эл аралык финанссылык институттардын жана чет өлкөлүк өkmөттүк финанссылык уюмдардын техникалык көмөк көрсөтүү каражаттарын (гранттарын) пайдалануунун натыйжалуулугун жогорулатууга обөлгө түзүүчү борборлоштурулган инвестицияларды башкаруу системасын түзүү;

Политика Кабинета Министров по развитию малого и среднего предпринимательства будет направлена на улучшение качества обслуживания налогоплательщиков и упрощение процедур взаимодействия предпринимателей с государственными органами исполнительной власти и местными органами самоуправления, обеспечение защиты предпринимателей от административного давления. Будет проводиться работа по созданию условий в стране для релокации иностранных IT-специалистов, совершенствованию системы поддержки предпринимательства в регионах.

Достижению устойчивых темпов экономического роста будет способствовать обеспечение высокого уровня привлечения инвестиций в экономику республики, что является одним из приоритетных направлений экономической политики Кыргызской Республики и взаимовыгодного экономического сотрудничества с зарубежными странами.

В соответствии с Программой по привлечению инвестиций в Кыргызскую Республику на 2022–2026 годы (постановление Кабинета Министров от 30 июня 2022 года № 352) и Программой развития государственно-частного партнерства в Кыргызской Республике на 2022–2026 годы (постановление Кабинета Министров от 30 июня 2022 года № 353) важнейшими направлениями совершенствования системы управления в сфере привлечения инвестиций будут:

- создание благоприятного инвестиционного климата и стимулов для отечественных и иностранных предпринимателей к инвестированию в приоритетные сферы, отрасли и регионы Кыргызской Республики с целью наращивания производства конкурентоспособной экспортноориентированной продукции, а также безусловное выполнение каждым государственным органом, местными государственными администрациями и органами местного самоуправления задач по содействию активному привлечению инвестиций;

- создание системы управления централизованными инвестициями, способствующей повышению эффективности использования финансовых средств государства, заемных ресурсов и средств технического содействия (грантов) международных финансовых институтов и иностранных правительственные финансовых организаций для решения приоритетных задач социально-экономического развития страны;

- улучшение международного имиджа Кыргызской Республики, широкое привлечение иностранных инвестиций, в том числе прямых, для обеспечения динамичного развития отраслей экономики и регионов страны, трансфера передовых технологий, последовательное совершенствование инвестиционного климата.

– Кыргыз Республикасынын эл аралык кадыр-баркын жакшырууга, өлкөнүн экономикасынын тармактарын жана региондорун динамикалык өнүктүрүүнү, алдынкы технологиялардын трансферин камсыз кылуу учун чет өлкөлүк инвестицияларды, анын ичинде түз инвестицияларды көнери тартууга, инвестициялык климатты ырааттуу өркүндөтүүгө.

Өнүктүрүү институттары мамлекет учун артыкчылыктуу чөйрөлөргө жана долбоорлорго жеке капиталдын агымы учун шарттарды түзүүгө жардам берет. Бул багытта инвестициялык долбоорлорду ишке ашыруу учун мамлекеттик колдоо чараларын жана өнүктүрүү институттарынын ресурстарын консолидациялоо учун Кыргыз Республикасынын өнүктүрүү институттарынын координациялык көнеши жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Инвестициялык көнеш иштейт.

Дүйнөдө фондулук рыноктодун иштеши мамлекеттик жана жеке компаниялар учун инвестициялык каражаттарды тартуунун натыйжалуу механизмин камсыз кыларын эске алуу менен Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 15-ноябрьндагы № 376 “Фондулук рынокту жана биржа ишин андан ары өнүктүрүү боюнча чаралар жөнүндө” Жарлыгында Кыргыз Республикасынын фондулук рыногун өнүктүрүүнүн артыкчылыктуу багыттары болуп фондулук рыноктун институционалдык инфраструктурасын чындоо, санариптик технологияларды киргизүү, финанссылык инструменттердин спектрин көңөйтүү, инвестиция учун жагымдуу шарттарды түзүү, эл аралык финансы рыногуна интеграциялоо жана өлкөнүн калкынын аманаттарынын деңгээлин жогорулаттуу аныкталган. Кыргыз Республикасынын Президентинин аталган Жарлыгын ишке ашыруу максатында Кыргыз Республикасынын Президентинин “Фондулук рынокту жана биржалык ишти андан ары өнүктүрүү боюнча чаралар жөнүндө” Жарлыгын ишке ашыруу боюнча Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин иш чаралар планы иштелип чыккан (Министрлер Кабинетинин 2023-жылдын 28-февралындагы № 80-т тескемеси), анда төмөнкүдөй чаралар камтылган:

– экономиканын реалдуу секторуна салым учун капиталдын ишенимдүү булагын түзүүгө мүмкүндүк берүүчү ички аманаттарды жана инвестицияларды мобилизациялоо;

– каржылоо булактарын диверсификациялоого жана “узун” инвестициялык ресурстарды тартууга, эмитенттин репутациясын жогорулаттууга, компаниянын учурдагы рыноктук наркына баа берүүгө мүмкүндүк берүүчү чарба жүргүзүүчү субъекттердин фондулук рынокко чыгышы жөнүндө;

– Кыргыз Республикасынын финансы рыногунда эл аралык стандарттарга багытталган жана заманбап баалуу кагаздардын

Институты развития помогают создать условия для притока частного капитала в приоритетные для государства сферы и проекты. В данном направлении функционируют Координационный совет институтов развития Кыргызской Республики и Инвестиционный совет при Кабинете Министров для консолидации мер государственной поддержки и ресурсов институтов развития для реализации инвестиционных проектов.

Принимая во внимание, что функционирование фондовых рынков в мире обеспечивает эффективный механизм привлечения инвестиционных средств для государственных и частных компаний, Указом Президента Кыргызской Республики «О мерах по дальнейшему развитию фондового рынка и биржевой деятельности» от 15 ноября 2022 года № 376 приоритетными направлениями в развитии фондового рынка Кыргызской Республики определены укрепление институциональной инфраструктуры фондового рынка, внедрение цифровых технологий, расширение спектра финансовых инструментов, создание благоприятных условий для инвестиций, интегрирование в международный финансовый рынок и повышение уровня сбережений населения страны. В целях реализации названного Указа разработан План мероприятий Кабинета Министров Кыргызской Республики по реализации Указа Президента Кыргызской Республики «О мерах по дальнейшему развитию фондового рынка и биржевой деятельности от 15.10.2022 года № 376» (распоряжение Кабинета Министров от 28 февраля 2023 года № 80-р), в котором заложены меры по:

- мобилизации внутренних сбережений и инвестиций, что позволит создать надежный источник капитала для вложения в реальный сектор экономики;
- выходу хозяйствующих субъектов на фондовый рынок, который позволит диверсифицировать источники финансирования и привлечь «длинные» инвестиционные ресурсы, повысить репутацию эмитента, оценить текущую рыночную стоимость компании;
- функционированию на финансовом рынке Кыргызской Республики современного и ориентированного на международные стандарты Центрального депозитария ценных бумаг и требованию к порядку надзора и контроля за его деятельностью.

Торговая политика в 2023 году будет направлена на реализацию мер по диверсификации внешнеэкономических ориентиров Кыргызской Республики через развитие взаимовыгодного торгово-экономического и инвестиционного сотрудничества со странами Южной и Юго-Восточной Азии, Арабского Востока, Америки, обеспечение экспортноориентированных производителей доступными финансовыми ресурсами, оказание содействия в продвижении экспорта отечественной продукции на рынки стран сопредельных

борбордук депозитарийинин иштеши жана анын ишин көзөмөлдөө жана контролдоо тартибине карата талаптарды иштеп чыгуу.

2023-жылы соода саясаты түштүк жана Түштүк-Чыгыш Азия, Араб Чыгыш, Америка өлкөлөрү менен ез ара пайдалуу соода-экономикалык жана инвестициялык кызметтештиктүү өнүктүрүү аркылуу Кыргыз Республикасынын тышкы экономикалык багыттарын диверсификациялоо боюнча чараларды ишке ашырууга, экспортко багытталган өндүрүүчүлөрдү жеткиликтүү финанссылык ресурстар менен камсыз кылууга, ата мекендик продукцияны чектеш мамлекеттердин, ЕАЭБ жана ЕБ өлкөлөрүнүн рынокторуна Европа Бирлигинин преференцияларынын жалпы системасынын статусунун негизинде экспорттоону илгерилетүүгө көмөк көрсөтүүгө багытталган.

Айыл чарбасын кредиттөөнүн калыптанган инструменттери менен катар айыл чарба продукцияларын жана кайра иштетүү продукцияларын экспорттоону колдоо боюнча кошумча финанссылык инструменттер иштелип чыгат, факторинг операцияларынын механизми өнүгтөт.

Учурдагы геосаясий кырдаалдан, глобалдык жеткириүү чынжырларынын узгүлтүккө учурашынан улам бир катар өлкөлөр тарабынан биринчи муктаждыктагы товарларга карата кабыл алынган бир тараптуу коргоо аракеттерин эске алганда, соода саясаты биринчи кезекте өлкөнүн ички рыногунун муктаждыктарын камсыз кылуу зарылчылыгын эске алуу менен, анын ичинде товарлардын айрым категорияларын экспорттоого чектөөлөрдү киргизүү менен да түзөтүлөт.

Экспортту өнүктүрүү жана илгерилетүү боюнча борборду түзүү болжолдонууда, анын максаты Кыргыз Республикасынын экспортун илгерилетүү боюнча кызматтарды колдоо чараларын көрсөтүү болуп саналат.

ЕАЭБдин алкагында экономиканын тармактарын атаандаш баалар боюнча чиеки зат, материалдар жана инвестициялык товарлар менен камсыздоо зарылдыгын эске алуу менен бажылык-тарифтик саясат боюнча иштер улантылат.

Соодадагы техникалык тоскоолдуктарды төмөндөтүү максатында ЕАЭБдин техникалык регламенттеринде бирдиктүү милдеттүү талаптарды белгилөө, Кыргыз Республикасында ЕАЭБдин техникалык регламенттерин алып коюусуз колдонуу жана аткаруу, ЕАЭБ алкагында техникалык жөнгө салуунун экономикалык жана илимий-техникалык өнүгүү деңгээлине шайкештиги боюнча иштер улантылат.

Санаариптик технологияларды өнүктүрүүнү төзөтүү Кыргыз Республикасынын Президенти койгон маанилүү милдет болуп саналат. Бул тармак 2022–2023-жылдарга Кыргыз Республикасында санаариптик инфраструктуралык башкарууну жана өнүктүрүүнү санаариптештириүү

государств, ЕАЭС и ЕС на основе статуса Всеобщей системы преференций Европейского Союза.

Наряду со сформировавшимися инструментами кредитования сельского хозяйства, будут разрабатываться дополнительные финансовые инструменты по поддержке экспорта сельскохозяйственной продукции и продукции переработки, развивающийся механизм факторинговых операций.

В свете односторонних защитных действий, принимаемых рядом стран в отношении товаров первой необходимости из-за сложившейся геополитической ситуации, разрыва глобальных цепочек поставок, торговая политика будет корректироваться с учетом необходимости обеспечения, в первую очередь, потребностей внутреннего рынка страны, в том числе и введение ограничений на экспорт отдельных категорий товаров.

Предполагается создание Центра по развитию и продвижению экспортта, целью которого является оказание мер поддержки услуг по продвижению экспортта Кыргызской Республики.

Будет продолжена работа в рамках ЕАЭС по таможенно-тарифной политике с учетом необходимости обеспечения отраслей экономики сырьем, материалами и инвестиционными товарами по конкурентным ценам.

В целях снижения технических барьеров в торговле продолжится работа по установлению единых обязательных требований в технических регламентах ЕАЭС, применению и исполнению технических регламентов ЕАЭС в Кыргызской Республике без изъятий, соответствию технического регулирования в рамках ЕАЭС уровню экономического и научно-технического развития.

Ускорение развития цифровых технологий является важнейшей задачей, поставленной Президентом Кыргызской Республики. Данная отрасль будет развиваться в соответствии с принятыми Планом мероприятий по цифровизации управления и развития цифровой инфраструктуры в Кыргызской Республике на 2022–2023 годы (распоряжение Кабинета Министров от 12 января 2022 года № 2-р).

Заложенные в вышеуказанных программных документах мероприятия направлены на развитие инновационных подходов к учету прослеживаемости товаров и услуг, оптимизацию государственного управления, упрощение процедур получения государственных услуг для граждан и предпринимателей Кыргызской Республики.

Для реализации цифровых решений необходимо развитие цифровой инфраструктуры в части строительства магистральных волоконно-оптических линий связи и установки современного оборудования. Это позволит соединить все регионы страны

боюнча кабыл алынган иш-чаралар планына (Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 12-январындагы № 2-т тескемеси) ылайык өнүгöt.

Жогоруда аталған программалық документтерде белгиленген иш-чаралар товарларды жана кызмет көрсөтүүлөрдү көзөмөлдөөнү эсепке алууга, мамлекеттик башкарууну оптималдаштырууга, Кыргыз Республикасынын жарандары жана ишкерлери үчүн мамлекеттик кызмет көрсөтүүлөрдү алуу жол-жоболорун жөнөкөйлөштүрүүгө бағытталган.

Санараптик чечимдерди ишке ашыруу үчүн санараптик инфраструктуралыны магистралдык була-оптикалык байланыш линияларын куруу жана заманбап жабдууларды орнотуу бөлүгүндө өнүктүрүү зарыл. Бул өлкөнүн бардык региондорун кең тилкелүү телекоммуникациялык транспорт тармагы менен туташтырууга, ошондой эле мамлекеттик жана муниципалдык органдардын социалдык объекттерин Интернет тармагына жетүүнү камсыз кылууга мүмкүндүк берет.

Министрлер Кабинетинин негизги артыкчылыгы региондорду өнүктүрүү болуп саналат. 2023-жылы аймактарды комплекстүү өнүктүрүүгө өтүү максатында Кыргыз Республикасынын администрациялык-аймактык түзүлүшүнүн жана региондорду өнүктүрүүнүн бирдиктүү концепциясын иштеп чыгуу, ошондой эле “Кыргыз Республикасынын администрациялык-аймактык түзүлүшү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын жаңы редакциясынын негизинде Кыргыз Республикасынын бүткүл аймагында администрациялык-аймактык реформаны этап-этабы менен жүргүзүү пландалууда.

Ошондой эле республиканын облустарын өнүктүрүү боюнча негизги бағыттар белгиленген. Өлкөнүн электр энергиясын өндүрүүнүн үчтөн эки бөлүгү Жалал-Абад облусуна туура келгендигине байланыштуу, Түндүк-Түштүк альтернативдик жолу менен бириккен Жалал-Абад облусу борбордон кийинки Кыргыз Республикасынын экономикалык түйүнүн таянычы болуп калат. Нарын облусунда эркин экономикалык аймакты өнүктүрүү боюнча активдүү иштер анын бүткүл аймагында улантылат. “Нарын” эркин экономикалык аймагы “аймактык эркин бажы аймагы” катары анытталган. Ушуга байланыштуу “Нарын” эркин экономикалык аймагынын субъекттери үчүн жөнелдетилген шарттар менен атаандаштык артыкчылыкка ээ ишканаларды түзүүгө инвесторлорду тартууга мүмкүнчүлүк түзөт. Ысык-Көл облусунда туризм, инвестициялар, айыл чарба, Ысык-Көлдүн биосфералык зонасын сактоо чөйрөсүндө активдүү иштер улантылат.

Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 17-сентябрьндагы № 313 “Баткен жана Ош облустарынын

широкополосной телекоммуникационной транспортной сетью, а также обеспечить социальные объекты государственных и муниципальных органов доступом к сети Интернет.

Основным приоритетом Кабинета Министров является развитие регионов. В 2023 году в целях перехода к комплексному развитию территорий планируется разработка единой Концепции административно-территориального устройства и развития регионов Кыргызской Республики, а также на основе новой редакции Закона Кыргызской Республики «Об административно-территориальном устройстве Кыргызской Республики» поэтапное проведение административно-территориальной реформы на всей территории Кыргызской Республики.

Также обозначены основные направления по развитию областей республики. Джалаал-Абадская область, соединенная альтернативной дорогой Север – Юг, станет второй после столицы опорной экономической точкой Кыргызской Республики в связи с тем, что на Джалаал-Абадскую область приходится две трети генерации электроэнергии в стране. В Нарынской области будет продолжена активная работа по развитию на всей ее территории свободной экономической зоны. Свободная экономическая зона «Нарын» определена как «территориальная свободная таможенная зона». В связи с этим льготные условия для субъектов свободной экономической зоны «Нарын» предоставляют возможность привлечения инвесторов для формирования предприятий с конкурентным преимуществом. В Иссык-Кульской области будет продолжена активная работа в сфере туризма, инвестиций, сельского хозяйства, сохранения биосферной зоны Иссык-Куля.

Особое внимание будет уделено продолжению работы по реализации Указа Президента Кыргызской Республики «О первоочередных мерах по восстановлению и развитию административно-территориальных единиц Баткенской и Ошской областей» от 17 сентября 2022 года № 313, Закона Кыргызской Республики «О статусе Баткенской области» и задач, поставленных в Программе развития Баткенской области Кыргызской Республики на 2021–2035 годы и Дорожной карте по ее реализации (постановление Кабинета Министров от 1 сентября 2021 года № 159 ДСП).

Бюджетно-налоговая политика будет включать в себя следующие направления:

- усиление управления государственными финансами за счет более точного определения приоритетов, укрепление бюджетной дисциплины, обеспечение эффективного и прозрачного управления государственными финансами путем совершенствования нормативной правовой базы;

администрациялык-аймактык бирдиктерин калыбына келтируү жана өнүктүрүү боюнча биринчи кезектеги чарапар жөнүндө” Жарлыгын, “Баткен облусунун статусу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын жана 2021–2035-жылдарга Кыргыз Республикасынын Баткен облусун өнүктүрүү программасында коюлган милдеттерди жана аны ишке ашыруу боюнча Жол картасын (Министрлер Кабинетинин 2021-жылдын 1-сентябриндагы КПУ № 159 токтому) ишке ашыруу боюнча иштерди улантууга өзгөчө көңүл бурулат.

Бюджеттик-салыктык саясат өзүнө төмөнкүдөй багыттарды камтыйт:

- кыйла так артыкчылыктарды аныктоонун эсебинен мамлекеттик финансайларды башкарууну күчтөүү, бюджеттик тартипи чындоо, ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү жолу менен мамлекеттик финансайларды натыйжалуу жана ачык башкарууну камсыз кылуу;

- бюджеттик каражаттарды пайдалануунун натыйжалуулугун жогорулатуу жана даректүүлүктүү күчтөүү жолу менен мамлекеттик жана социалдык секторлордо бюджеттик чыгымдарды оптималдаштыруу;

- бюджеттер аралык мамилелер системасын өркүндөтүү;

- тышкы булактардан каржылануучу мамлекеттик инвестициялардын долбоорлонун потенциалдуу оң натыйжасын толук ишке ашыруу учун мамлекеттик инвестицияларды башкарууну өнүктүрүү.

Жаңы карыздык милдеттенмелерди тартууда же кепилдөөдө кылдат мамиле кылуу аркылуу бюджеттин тартыштыгын азайтуу жана карыздын туруктуулугун сактоо максатында бюджетти консолидациялоо боюнча иштер улантылат.

Мамлекеттик карызды башкаруу карыздын жүгүн ақырындык менен азайтуу багытында, анын ичинде тышкы карыз боюнча төлөмдөрдүн белгиленген графигин бир эле учурда сактоо менен тышкы карыз алууларды кыскартуунун эсебинен жүзөгө ашырылат.

2023-жылы салык саясаты эң аз убакыт жана эмгек чыгымдары бар салык төлөөчүгө өз милдеттенмелерин аткарууга, ал эми ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдардын кызмат адамдарына натыйжалуу администрациялоону жүзөгө ашырууга мүмкүндүк берүүчү салык мыйзамдарын өркүндөтүүгө багытталат. Өркүндөтүү республиканын аймагында жаңы маалыматтык технологияларды киргизүү жана салык жол-жоболорун санаариптештирүү аркылуу жүргүзүлөт, алар жооптуу жана ак ниет салык төлөөчүлөрдү жана Кыргыз Республикасынын жарандарын коргоого багытталат.

Товарларды көзөмөлдөө жана жүгүртүү системасы учун улуттук компонентти түзүү, ошондой эле “Салык салуу” көрсөткүчү боюнча

- оптимизация бюджетных расходов в государственных и социальных секторах путем повышения эффективности использования бюджетных средств и усиления адресности;

- совершенствование системы межбюджетных отношений;

- развитие управления государственными инвестициями чтобы в полной мере реализовать потенциальный положительный эффект финансируемых из внешних источников проектов государственных инвестиций.

Продолжится работа по консолидации бюджета с целью снижения бюджетного дефицита и сохранения долговой устойчивости посредством осторожного подхода при привлечении и гарантировании новых долговых обязательств.

Управление государственным долгом будет осуществляться в направлении постепенного снижения бремени долга, в том числе за счет сокращения внешних заимствований, при одновременном соблюдении установленного графика выплат по внешнему долгу.

В 2023 году налоговая политика будет направлена на совершенствование налогового законодательства, позволяющее налогоплательщику с наименьшими временными и трудовыми затратами исполнить свои обязательства, а должностным лицам уполномоченных государственных органов – осуществлять эффективное администрирование. Совершенствование будет проходить посредством внедрения на территории республики новых информационных технологий и цифровизации налоговых процедур, которые будут направлены на защиту ответственных и добросовестных налогоплательщиков и граждан Кыргызской Республики.

Планируется создание национального компонента для системы прослеживаемости и оборота товаров, а также работа по повышению рейтинга Кыргызской Республики на мировой арене по показателю «Налогообложение».

В целях увеличения доходов бюджета и уменьшения доли теневой экономики будет проводиться активная работа по внедрению электронной системы фискализации налоговых процедур путем полномасштабного внедрения электронных счетов-фактур, электронных товаротранспортных накладных, онлайн-ККМ, маркировки товаров средствами идентификации, а также введение системы поощрения налогоплательщиков и системы возврата населению части суммы, указанной в кассовом чеке.

2. Обеспечение ценовой стабильности посредством проведения соответствующей денежно-кредитной политики

Денежно-кредитная политика в 2023 году будет ориентирована на удержание уровня инфляции около 10 % при условии отсутствия дополнительных шоков. При этом потенциальные риски внешней

дүйнөлүк аренада Кыргыз Республикасынын рейтингин жогорулатуу буюнча иштер пландалууда.

Бюджеттин кирешелерин көбөйтүү жана көмүскө экономиканың үлүшүн азайтуу максатында электрондук эсеп-фактураларды электрондук товардык-транспорттук коштому кагаздарды, онлайн ККМди жана идентификациялоо каражаттары менен товарларды маркалоону толук масштабдуу киргизүү, ошондой эле салын төлөөчүлөрдү сыйлоо системасын жана кассалык чекте көрсөтүлгөн сумманын бир бөлүгүн калкка кайтарып берүү системасын киргизүү жолу менен салык жол-жоболорун фискалдаштыруунун электрондук системасын киргизүү боюнча активдүү иштер жүргүзүлөт.

2. Тишелүү акча-кредит саясатын жүргүзүү аркылуу баалардын туруктуулугун камсыз кылуу

Акча-кредит саясаты 2023-жылы кошумча соккулар болбогон шартта инфляциянын деңгээлин 10 %дын тегерегинде кармап турууга багытталган. Мында тышкы чөйрөнүн потенциалдуу тобокелдиктердин инфляцияны кармап туруу боюнча Улуттук банктын аракеттерин алсыратышы мүмкүн. Мүмкүн болгон тышкы тобокелдиктердин булактары геосаясий чыналуу жана глобалдык энергия алып жүрүүчүлөр жана азық-түлүк рынокторунда баалардын жогору болушу мүмкүн, бул импорттолуучу товарларга баалардын өсүшүн, ошондой эле глобалдык финанссылык шарттарынын катуулашын улантууга алып келиши мүмкүн. Ички тобокелдиктерге 2022-жылы ишке ашырылган фискалдык импульстүн натыйжасы, тарифтердин жана акциздердин жогорулашы, ошондой эле ишканалардын жана үй чарбаларынын инфляциялык күтүүлөрүнүн сакталган жогорулашы кирет.

Инфляция бойонча билдирилген максатка жетүү үчүн Улуттук банк акча-кредит саясатының колдо болгон бардык инструменттерин пайдаланат. Тобокелдиктер келип чыккан учурда кошумча инструменттер колдонулат жана тиешелүү чараптар ишке ашырылат.

Акча-кредит саясаты экономикалык саясаттын белгүү катары
Кыргыз Республикасын экономикалык өнүктүрүүнүн жалпы
стратегиясын ишке ашыруунун алкагында жүзөгө ашырылат.
Макроэкономикалык туруктуулукту колдоо үчүн макулдашылган
салыктык-бюджеттик жана акча-кредит саясатын жүргүзүү, ошондой
эле Кыргыз Республикасында түзүмдүк реформаларды жүргүзүү, анын
ичинде инфляциянын монетардык эмес факторлорун төмөндөтүү
боюнча чараларды ишке ашыруу артыкчылыктуу милдет болуп
саналат.

Акча-кредит саясатынын жүргүзүлүп жаткан курсунун алкагында Улуттук банк күч-аракеттерин төмөнкүлөргө топтоштурат. (1) акча-кредит саясатынын чарапаларынын бүтүндөй экономикага таасир берүүсүн жакшыртуу; (2) акча-кредит трансмиссиянын пайыздык каналын күчтөтүү; (3) акча-кредит саясатынын

среды могут ослабить усилия Национального банка по сдерживанию инфляции. Источниками возможных внешних рисков могут стать геополитическая напряженность и сохранение высоких цен на глобальных рынках энергоносителей и продовольствия, которые могут вызвать рост цен на импортируемые товары, а также продолжение ужесточения глобальных финансовых условий. К внутренним рискам относятся эффект от фискального импульса, реализованного в 2022 году, повышение тарифов и акцизов, а также сохраняющиеся повышенные инфляционные ожидания предприятий и домохозяйств.

Для достижения заявленной цели по инфляции Национальный банк будет использовать все имеющиеся инструменты денежно-кредитной политики. В случае возникновения рисков будут применены дополнительные инструменты и реализованы соответствующие меры.

Денежно-кредитная политика как часть экономической политики будет осуществляться в рамках реализации общей стратегии экономического развития Кыргызской Республики. Приоритетной задачей является проведение согласованной налогово-бюджетной и денежно-кредитной политик для поддержания макроэкономической стабильности, а также проведение структурных реформ в Кыргызской Республике, в том числе реализация мер по снижению немонетарных факторов инфляции.

В рамках проводимого курса денежно-кредитной политики Национальный банк сосредоточит усилия на: (1) улучшении передачи воздействия мер денежно-кредитной политики на экономику в целом; (2) усилении процентного канала денежно-кредитной трансмиссии; (3) повышении эффективности и гибкости инструментов денежно-кредитной политики, в случае необходимости – внедрении новых инструментов; (4) совершенствовании аналитико-прогнозного инструментария; (5) усилении коммуникационной составляющей денежно-кредитной политики.

Тактические решения денежно-кредитной политики будут приниматься с учетом ситуации с ликвидностью в банковской системе, тенденций развития денежного и валютных рынков, а также в зависимости от экономической ситуации в Кыргызской Республике и перспектив ее развития. В соответствии с режимом плавающего обменного курса решения об участии Национального банка на внутреннем валютном рынке будут приниматься исключительно с целью сглаживания резких колебаний обменного курса.

В 2023 году деятельность по обеспечению устойчивости финансового сектора при активном участии всех заинтересованных сторон будет направлена на реализацию Основных направлений развития банковского и микрофинансового секторов

инструменттеринин натыйжалуулугун жана ийкемдүүлүгүн жогорулатуу, зарыл болгон учурда жана инструменттерди киргизүү; (4) аналитикалык-болжолдуу инструменттерди өркүндөтүү; (5) акча-кредит саясатынын коммуникациялык курамын күчтөтүү.

Акча-кредит саясатынын тактикалык чечимдери банк системасындагы ликвиддүүлүк кырдаалдарын, акча жана валюта рынокторунун өнүгүү тенденцияларын эске алуу менен, ошондой эле Кыргыз Республикасындагы экономикалык кырдаалдан анын өнүктүрүү келечектерине жараза кабыл алынат. Өзгөрүлмө алмашуу курсунун режимине ылайык Улуттук банктын ички валюта рыногуна катышуусу жөнүндө чечим алмашуу курсунун кескин өзгөрүүсүн жөнгө салуу максатында гана кабыл алынат.

2023-жылы бардык кызықтар тараптардын активдүү катышуусу менен финансы секторунун туруктуулугун камсыз кылуу боюнча иш 2022–2025-жылдарга банк жана микрофинансылык секторлорду өнүктүрүүнүн негизги багыттарын, Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн негизги багыттарын жана 2022–2026-жылдарга финанссылык жеткиликтүүлүкту жогорулатуу стратегиясын ишке ашырууга багытталган. Бул программаларда максаттуу багыттар болуп финансы секторунда атаандаштык чөйрөнү өнүктүрүү, финанссылык ортомчулуктун денгээлин көбөйтүү үчүн өбөлгөлөрдү түзүү, анын ичинде банк жана микрофинансылык секторлордо инновацияларды киргизүү аркылуу, банктык кызметтөрдөрдүн сапатын жогорулатуу жана аларга жетүүнү көнөйтүү, жоопкерчиликтүү кредиттөө принциптерин киргизүү, каржылоонун ислам принциптерин колдонуу чойросун көнөйтүүгө көмөктөшүү аныкталган.

Банк системасында туруктуулукту сактоо максатында банктын ишине мүнөздүү болгон тобокелдиктерди аныктоого жана азайтууга, коммерциялык банктарда тобокелдиктерди башкаруу системасын күчтүүгө, ошондой эле террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүүнүн улуттук системасын жакшыртууга өзгөчө көнүл бурулат.

Улуттук банк тарабынан ЕАӘбе мүчө мамлекеттердин финансы чойросундөгү мыйзамдарын шайкеш келтирүү, коммерциялык банктар тарабынан сооданы каржылоо боюнча операцияларды жүзөгө ашыруу механизмдерин өнүктүрүү, депозиттерди коргоо системасынын натыйжалуулугун жогорулатуу, Кыргыз Республикасында жашыл экономиканы өнүктүрүү принциптерин илгерилетүү боюнча макулдашылган саясатты иштеп чыгуу, банктык кызметтөрдөрдү санариптештирүүнү өнүктүрүү боюнча иштер улантылат. 2023-жылы Улуттук банк төлөм системаларынын ишинин натыйжалуулугун, коопсуздугун жана ишенимдүүлүгүн камсыз кылуу максатында

на 2022–2025 годы, Основных направлений развития платежной системы Кыргызской Республики и Стратегии повышения финансовой доступности на 2022–2026 годы. Целевыми ориентирами в данных программах определены развитие конкурентной среды в финансовом секторе, создание предпосылок для увеличения уровня финансового посредничества, в том числе путем внедрения инноваций в банковском и микрофинансовом секторах, повышение качества банковских услуг и расширение доступа к ним, внедрение принципов ответственного кредитования, содействие расширению сферы применения исламских принципов финансирования.

В целях сохранения стабильности в банковской системе особое внимание будетделено выявлению и снижению рисков, присущих банковской деятельности, усилению системы управления рисками в коммерческих банках, а также улучшению национальной системы противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов.

Национальным банком будет продолжена работа по гармонизации законодательства государств-членов ЕАЭС в финансовой сфере, развитию механизмов для осуществления коммерческими банками операций по торговому финансированию, повышению эффективности системы защиты депозитов, выработке согласованной политики по продвижению принципов развития зеленой экономики в Кыргызской Республике, развитию цифровизации банковских услуг. В 2023 году Национальный банк продолжит реализацию мероприятий по дальнейшему увеличению доли безналичных платежей и расчетов, расширению платежной инфраструктуры в регионах страны, совершенствованию нормативной правовой базы и развитию цифровых платежных технологий в целях обеспечения эффективности, безопасности и надежности функционирования платежных систем.

3. Проведение активной справедливой социальной политики

Политика социального развития, как и прежде, будет направлена, в первую очередь, на выполнение в полном объеме гарантированных социальных обязательств государства, повышение уровня жизни населения и улучшение положения социально незащищенных категорий граждан с учетом реальных возможностей государства.

Основные приоритетные направления деятельности определены в Национальной программе развития Кыргызской Республики до 2026 года, утвержденной Указом Президента Кыргызской Республики от 12 октября 2021 года № 435, а также отраслевых программных документах в сфере труда, социального обеспечения и миграции.

некталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүн андан ары көбөйтүү, өлкөнүн региондорунда төлөм инфраструктурасын кенеитүү, ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү жана санараптик төлөм технологияларын өнүктүрүү боюнча иш-чараларды жүзөгө ашырууну улантат.

3. Активдүү адилеттүү социалдык саясатты жүргүзүү

Социалдык өнүктүрүү саясаты мурдагыдай эле, биринчи кезекте мамлекеттин кепилденген социалдык милдеттенмелерин толук көлөмдө аткарууга, калктын жашоо деңгээлин жогорулатууга жана мамлекеттин реалдуу мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен жарандардын социалдык жактан корголбогон категорияларынын абалын жакшыртууга багытталат.

Иштин негизги артыкчылыктуу багыттары Кыргыз Республикасынын Президентинин 2021-жылдын 12-октябрьиндагы № 435 Жарлыгы менен бекитилген 2026-жылга чейин Кыргыз Республикасын өнүктүрүүнүн улуттук программасында, ошондой эле эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция чөйрөсүндөгү тармактык программалык документтерде аныкталган.

Күч-аракеттер Кыргыз Республикасынын эмгек, эмгек мамилелери жана калкты иш менен камсыз кылууга көмөктөшүү чөйрөсүндөгү мыйзамдарынын ченемдерин өркүндөтүгө багытталат. Экономиканын келечектүү муктаждыктарынан улам эмгек рыногунда эмгек ресурстарына муктаждыкты болжолдоо методикасын кайра кароо пландалууда. Калктын иш менен камсыз болуу деңгээлин жогорулатуу үчүн шарттарды түзүү жана жумушсуз жарандарды жана жумуш издеген жарандарды кесиптик даярдоонун, кайра даярдоонун жана квалификациясын жогорулатуунун жаңы моделин түзүү иш менен камсыз кылууга көмөктөшүү боюнча артыкчылыктуу милдет болуп саналат. Социалдык контракттын негизинде жакыр жана аз камсыз болгон үй-бүлөлөргө социалдык жардам көрсөтүү боюнча иштер улантылат. Бул долбоор 2022-жылы ийгиликтүү ишке ашырылган жана 2023-жылы 10 мин үй-бүлөгө чейин көбөйтүү пландалууда, аларга өз ишин өнүктүрүүгө 100 мин сом өлчөмүндө кайтарымсыз финансыйлык жардам бөлүнөт.

Ошону менен бирге эмгек мамилелерин санараптештируү жана калкты иш менен камсыз кылууга көмөктөшүү маселелерине өзгөчө басым жасалат.

Негизги көнүл үй-бүлө, эне, ата жана балалык институтутун чындоо жана онүктүрүү, ошондой эле мамлекет тарабынан кепилденген социалдык коргоонун минималдуу базалык деңгээлин камсыз кылуу маселелерине багытталат. Автомагташтырылган маалыматтардын негизинде муктаж үй-бүлөлөргө максаттуу социалдык жардам көрсөтүү үчүн инструментти иштеп чыгуу пландалууда.

Усилия будут направлены на совершенствование норм законодательства Кыргызской Республики в сфере труда, трудовых отношений и содействия занятости населения. Планируется пересмотреть методику прогнозирования потребности в трудовых ресурсах на рынке труда, исходя из перспективных потребностей экономики. Создание условий для повышения уровня занятости населения и формирование новой модели профессиональной подготовки, переподготовки и повышения квалификации безработных граждан и граждан, ищущих работу, является приоритетной задачей по содействию занятости. Будет продолжена работа по оказанию социальной помощи малоимущим и малообеспеченным семьям на основе социального контракта. Данный проект в 2022 году был успешно реализован и в 2023 году планируется увеличить охват до 10 тыс. семей, которым будет выделена безвозвратная финансовая помощь в размере 100 тыс. сомов на развитие собственного дела.

Вместе с тем, особый акцент будет сделан на вопросы цифровизации трудовых отношений и систему содействия занятости населения.

Основное внимание будет направлено на вопросы укрепления и развития института семьи, материнства, отцовства и детства, а также обеспечения минимального базового уровня социальной защиты, гарантированного государством. Планируется разработать инструмент для оказания целевой социальной помощи нуждающимся семьям на основе автоматизированных данных.

В сфере миграции усилия будут направлены на совершенствование системы защиты прав граждан Кыргызской Республики, находящихся за пределами страны, в рамках реализации Концепции миграционной политики Кыргызской Республики на 2021–2030 годы (постановление Правительства Кыргызской Республики от 4 мая 2021 года № 191) и Плана мероприятий по реализации первого этапа (2021–2025 годы) Концепции миграционной политики Кыргызской Республики на 2021–2030 годы (распоряжение Кабинета Министров 13 апреля 2022 года № 191-р). Будет реализован комплекс мер по повышению уровня правовой грамотности и информированности граждан по вопросам внешней миграции, в том числе безопасной миграции.

Политика развития здравоохранения Кыргызской Республики будет направлена на охрану здоровья населения, стимулирование здорового и активного долголетия, разработку кардинальных преобразований в области здравоохранения, улучшение системы управления и оказания услуг здравоохранения, совершенствование первичных медико-санитарных услуг, модернизацию и оснащение центров семейной медицины с использованием современных инновационных и информационных подходов, усиление охраны

Миграция чөйрөсүндө күч-аракеттер 2021–2030-жылдарга Кыргыз Республикасынын миграциялык саясатынын концепциясын (Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2021-жылдын 4-майындагы № 191 токтому) жана 2021–2030-жылдарга Кыргыз Республикасынын миграциялык саясатынын концепциясынын биринчи этапын (2021–2025-жылдар) ишке ашыруу боюнча иш-чаралар планын (Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 13-апрелиндеги № 191-т тескемеси) ишке ашыруунун алкагында өлкөдөн тышкary жүргөн Кыргыз Республикасынын жарандарынын укуктарын коргоо системасын өркүндөтүүгө багытталган. Тышкы миграция, анын ичинде коопсуз миграция маселелери боюнча жарандардын укуктук сабаттуулугун жана маалымдуулугун жогорулатту боюнча чаралардын комплекси ишке ашырылат.

Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоосун өнүктүрүү саясаты калктын саламаттыгын сактоого, дени сак жана активдүү узак жашоого дем берүүгө, саламаттык сактоо жаатында түп-тамырынан өзгөртүүлөрдү иштеп чыгууга, саламаттык сактоонун башкаруу жана кызмат көрсөтүүлөр системасын жакшыртууга, баштапкы медициналык-санитардык кызмат көрсөтүүлөрдү өркүндөтүүгө жана үй-бүлөлүк медицина борборлорун заманбап инновациялык жана маалыматтык мамилелерди колдонуу менен модернизациялоого жана жабдууга, эне жана баланы коргоону күчтөтүүгө, профилактикалык кароолорду жүргүзүүгө, анын ичинде республиканын бийик тоолуу жана жетүүгө кыйын райондорунун калкын диагностикалык изилдөөлөргө, медициналык камсыздандыруунун жаңы механизмдерин киргизүүгө, саламаттык сактоо системасын каржылоонун принциптерин жана механизмдерин өзгөртүүгө багытталат.

2023-жылы билим берүү чойрөсүндө негизги көңүл билим берүү системасын стратегиялык башкаруунун сапатын жакшыртуу, мектептик жана мектепке чейинки билим берүүнү камтуу денгээлин жогорулаттуу, билим берүүнүн бардык денгээлдеринде жан башына каржылоо принциптерин киргизүү, мектептик билим берүү стандарттарынын мазмунун жана түзүмүн кайра каралып чыгуу, заманбап таланттарга жооп берген билим берүү объекттерин куруу, иш берүүчүлөрдүн таланттарын эске алуу менен жумушчу кадрларды жана адистерди даярдоонун сапатын жакшыртуу боюнча чараларды көрүү билим берүү системасында кадрларды кайра даярдоо жана квалификациясын жогорулаттуу системасын өркүндөтүү, ЖОЖдордун ишинин илимий-изилдөө багыттарын күчтөтүү ж.б. сыйкатуу милдеттерди аткарууга багытталат.

Мамлекеттик социалдык камсыздандыруу боюнча пенсиялык жана тарифтик саясатты реформалоонун алкагында улгайган жарандардын жетиштүү жашоо денгээлин камсыз кылууга, пенсиялык

материнства и детства, проведение профилактических осмотров, включая диагностические исследования населения высокогорных и труднодоступных районов республики, внедрение новых механизмов медицинского страхования, изменение принципов и механизмов финансирования системы здравоохранения.

В 2023 году основное внимание в сфере образования будет направлено на выполнение таких задач, как улучшение качества стратегического управления системой образования, повышение уровня охвата школьным и дошкольным образованием, внедрение принципов подушевого финансирования на всех уровнях образования, пересмотр содержания и структуры школьных образовательных стандартов, строительство объектов образования, отвечающих современным требованиям, принятие мер по улучшению качества подготовки рабочих кадров и специалистов с учетом требований работодателей, совершенствование системы переподготовки кадров и повышения квалификации в системе образования, усиление научно-исследовательского направления деятельности вузов и т. д.

В рамках реформирования пенсионной и тарифной политики по государственному социальному страхованию будут и дальше проводиться меры, предусматривающие построение эффективной и действенной системы социального страхования и пенсионного обеспечения, способной обеспечивать достаточный уровень жизни пожилых граждан, поддерживать финансовую устойчивость пенсионной системы, а также способствовать усилению страховых принципов и повышению качества предоставляемых услуг. Будет проводиться работа по следующим направлениям:

- развитие рынка негосударственных пенсионных услуг, стимулирование граждан к участию в добровольном пенсионном страховании для широкого охвата населения пенсионным страхованием;

- совершенствование законодательства для повышения привлекательности негосударственного пенсионного обеспечения, расширение инструментов инвестирования пенсионных накоплений для негосударственных пенсионных фондов, а также развитие профессиональных пенсионных фондов;

- проведение широкой информационной программы чтобы у всех граждан был доступ к четким, понятным и эффективным механизмам обязательных и добровольных пенсионных программ.

Будет осуществляться дальнейшая работа по охвату пенсионным обеспечением граждан Кыргызской Республики, осуществляющих трудовую деятельность за рубежом.

Таким образом, в 2023 году совместная экономическая политика Кабинета Министров и Национального банка позволит обеспечить макроэкономическую и финансовую стабильность в стране. Для этого

системанын финанссылык түрүктүүлүгүн колдоого, ошондой эле камсыздандыруу принциптерин күчтүүгө жана көрсөтүлүүчү кызматтардын сапатын жогорулатууга өбөлгө түзүгө жөндөмдүү социалдык камсыздандыруунун жана пенсия менен камсыз кылуунун натыйжалуу жана таасирдүү системасын курууну караган чаралар мындан ары да жүргүзүлөт. Иштер төмөнкүдөй багыттар боюнча жүргүзүлөт:

– мамлекеттик эмес пенсиялык кызмат көрсөтүүлөр рыногун өнүктүрүү, калкты пенсиялык камсыздандыруу менен кенири камтуу үчүн жарандардын ыктыярдуу пенсиялык камсыздандырууга катышуусуна дем берүү;

– мамлекеттик эмес пенсиялык камсыз кылуунун жагымдуулугун жогорулатуу үчүн мыйзамдарды өркүндөтүү, мамлекеттик эмес пенсиялык фонддор үчүн пенсиялык топтоолорду инвестициялоо инструменттерин көнөйтүү, ошондой эле кесиптик пенсиялык фонддорду өнүктүрүү;

– бардык жарандардын милдеттүү жана ыктыярдуу пенсиялык программалардын так, түшүнүктүү жана натыйжалуу механизмдерине жетүүсү үчүн кенири маалыматтык программаны жүргүзүү.

Чет өлкөлөрдө эмгектенген Кыргыз Республикасынын жарандарын пенсия менен камсыз кылууну камтуу боюнча мындан аркы иштер жүзөгө ашырылат.

Ошентип, 2023-жылы Министрлер Кабинети менен Улуттук банктын биргелешкен экономикалык саясаты өлкөдө макроэкономикалык жана финанссылык түрүктүүлүкту камсыз кылууга мүмкүндүк берет. Бул үчүн күч-аракеттер экономикалык өсүштүн он темптерин сактоо, баалардын түрүктүүлүгүн камсыз кылуу жана экономикалык иштин субъекттери үчүн зарыл шарттарды түзүү максатында программалык документтерде белгиленген бардык чараларды/иш-чараларды аткарууга багытталат.

Министрлер Кабинети жана Улуттук банк тарафынан билдирилген чараларды натыйжалуу ишке ашыруу үчүн өлкөдөгү экономикалык кырдаалга жана дүйнөлүк экономиканың өнүгүү тенденцияларына түрүктүү мониторинг жүргүзүлөт. Дүйнөлүк экономикада жана тышкы экономикалык чойрөдө ата мекендик экономикага терс таасирин тийгизиши мүмкүн болгон кошумча тең салмақсыздыктар/тобокелдиктер пайда болгон учурда Кыргыз Республикасынын 2023-жылга кабыл алынган экономикалык саясатына тиешелүү түзөтүүлөр киргизилет жана зарыл чаралар көрүлөт.

Өз кезегинде Министрлер Кабинети жана Улуттук банк программалык документтерде билдирилген негизги багыттарды ишкердик коомчулук менен биргеликте ишке ашырууга ишеним артат.

усилия будут направлены на выполнение всех мер/мероприятий, заложенных в программных документах, в целях сохранения положительных темпов экономического роста, обеспечения ценовой стабильности и создания необходимых условий для субъектов экономической деятельности.

Для эффективной реализации заявленных мер Кабинетом Министров и Национальным банком будет проводиться постоянный мониторинг экономической ситуации в стране и тенденций развития мировой экономики. В случае появления дополнительных дисбалансов/рисков в мировой экономике и во внешнеэкономической среде, которые могут негативно отразиться на отечественной экономике, будут внесены соответствующие корректировки в принятую экономическую политику Кыргызской Республики на 2023 год и приниматься необходимые меры.

В свою очередь, Кабинет Министров и Национальный банк рассчитывают на совместную реализацию с деловым сообществом основных направлений, обозначенных в программных документах.